

Swedish A: literature – Higher level – Paper 1
Suédois A : littérature – Niveau supérieur – Épreuve 1
Sueco A: literatura – Nivel superior – Prueba 1

Wednesday 4 May 2016 (afternoon)

Mercredi 4 mai 2016 (après-midi)

Miércoles 4 de mayo de 2016 (tarde)

2 hours / 2 heures / 2 horas

Instructions to candidates

- Do not open this examination paper until instructed to do so.
- Write a literary commentary on one passage only.
- The maximum mark for this examination paper is **[20 marks]**.

Instructions destinées aux candidats

- N'ouvrez pas cette épreuve avant d'y être autorisé(e).
- Rédigez un commentaire littéraire sur un seul des passages.
- Le nombre maximum de points pour cette épreuve d'examen est de **[20 points]**.

Instrucciones para los alumnos

- No abra esta prueba hasta que se lo autoricen.
- Escriba un comentario literario sobre un solo pasaje.
- La puntuación máxima para esta prueba de examen es **[20 puntos]**.

Skriv en kommentar till **en** av de båda texterna:

1.

Ljusets drottning

Jag ville aldrig vara lucia. Jag var det ständigt. Hos blåvingarna, fotografen, scouterna, i Missionsförbundet, i söndagsskolan, på julfesterna. Långt, blont hår, flätat i hårda flätor kvällen innan eller allra oftast upplagt i avslagen pilsner på de ljusbruna sämskskinnsapiljotterna. Mammans brudklänning, omsydd till lucialinne. Det mörkröda, långa sidenbandet om midjan.

5 Lingonkransen med ljus i på huvudet.

Allt noga förberett kvällen innan. Mamma som tog strykjärnet från vedspisen. Spottade på det och värmdes igen innan hon noga strök bort varje veck i klänningen, innan hon pressade det oändligt långa bandet. Mamma som i den eviga decemberkylan tog sig genom snödrivorna över gården upp på den kalla vinden, lyfte ned lådan, rättade till bladen i kronan.

10 Mamma som bortom all den skrikande tröttheten gjorde allt det som skulle göras, som pressade sig än en gång, som bara lyfte huvudet aningen högre, målade läpparna en gång till, lyssnade till Lis Asklunds¹ milt sövande, bestämt väckande röst. Som strök alltmer frenetiskt till Gunnar Wiklund². *Nu tändas åter ljusen i min lilla stad, två ganska svaga lyktor framför rådhusets fasad lyser över ströget, där går Kalle och Marie och blinkar emot Vera på Wahlens*

15 *konditori*. Som hoppades en enda sak, att han skulle strömma ur radion än en gång denna kväll, som hoppades att hon skulle få diska det sista, fylla vedspisen till *Är du ensam ikväll, saknar du mig ikväll*.

En gång fick mamma inte ljusen i kronan att fungera. Pappa lovade att komma med den till mig nästa dag. Han kom. Log snett, starkdoftande, flinande mot bespisningstanterna, pratade pratade pratade utan slut. Log äckelleendet mot mig. Fjantade sig. Kråmade sig. Och äckeltanterna skrattade, glittrade, bjöd honom på kaffe, lade sina huvuden på sned.

Aldrig visste jag när han skulle sluta, vilka som såg, som visste.

Inte alls det var det värsta.

25 Allt det andra. Allt som skulle hållas tillbaka. Som rätt vad det var skulle kunna spränga sig fram bakom det vita linnets, rinna som en oändlig brun flod av icke-genomskinligt svart djup. Smutsa, förstöra.

Som vuxen hade jag fortfarande det midjelånga, ljusa håret. Som ett infall en kväll beslöt några av oss på jobbet att nästa dag lussa för de andra. Jag drogs in i skratten, glädjen och försökte bli tärna, stjärngosse och blev än en gång lucia. Fyrtioett år gammal skred jag fram i

30 korridoren och mina händer darrade så våldsamt att de inte stillade sig trots att jag krampaktigt pressade dem mot varandra. Jag måste låta dem falla, osynligt svetta sig mot bomullen i linnets. Efteråt skrattade de åt mig. Aldrig hade de sett en lucia se så eländig ut och varför hade jag inte hållit händerna rätt? Jag som sagt mig vara så van lucia.

Högst skrattade den som alltid velat vara lucia och aldrig fått vara det. Nej fel, högst

35 skrattade jag själv. Högst skratt vinner. Högst skratt murar in.

Lucia hade jag alltid varit. Stuckit ut mina ögon och blint gått vidare, bärande de fullsprängda ögonen på en bricka framför mig. Inte valt mina roller själv. Eller valt just själv, fångad i min egen tvångsupprepning, min egen trygga rekvisita.

Doris Dahlin, ur: *Skammens boning* (2007)

¹ Lis Asklund: var en omtyckt radioproducent med många program om sociala förhållanden

² Gunnar Wiklund: var en mycket omtyckt schlagersångare och hördes ofta i radion

2.

Utvandrarna

Förmörkar vi natthimlen för er
med vårt knyckiga tåg av husvagnar, sönderfrätta
bilar, knirkande cyklar, hundar och bylten?
Blir vi smolk i den stora tuben
5 med våra trasiga paltor, sotiga ungar vid bröstet –
de ofödda efter, hinner inte ifatt.
Nej, ni ser nog stjärnorna genom oss
genom den här hojtande skaran
tunn som ett löfte
10 och bortkörd sen tidernas morgon.
Ingenstans får vi betunga
den kosmiska kommunalskatten
eller sänka grannvillornas värde.
Försök i nästa galax, sa ni.
15 Vi försöker. Vi rekognoscerar åt er.
Vårt tidlösa liv
är ett experiment i hemlöshet.
Vi tog oss igenom ert språk.
Våra händer formades till dyrkar
20 av alla era låsta dörrar.
Våra ansikten blev till spelad oskuld
inför all denna misstänksamhet.

Vi tog oss igenom.
Och hör ni signaler på bilhorn och stekpannor
25 från år bortom tid och förnuft
har vi funnit en ny kontinent åt er.

Med hatten över ansiktet
vilar jag i gräset. Det följer oss alltid
också bland de yttersta stjärnorna.
30 Mjölkörten upp genom bröstet. Darrgräs.
Den främre delen av tåget
har samma färg som mörkret.
Själv är jag en bland de sista.
Hör dem, stegen mot gruset, gnisslande hjul
35 gnället från ungarna, alla dessa ljud
vi haft med oss, nästan utslitna nu.
Vi försöker i nästa galax.

Kjell Espmark, ur: *Samtal under jorden* (1972)